

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نقش معلم در توسعه دانش تربیت اسلامی (با توجه به سند بنیادین آموزش و پرورش)

لیلی کمری^۱، مرضیه عالی منش^۲، زهرا موسی پور^۳

۱-آموزگار مدارس استان کرمانشاه

۲-آموزگار مدارس استان کرمانشاه

۳-آموزگار مدارس استان کرمانشاه

چکیده:

مقاله حاضر با هدف نقش معلم در توسعه دانش تربیت اسلامی (با توجه به سند بنیادین آموزش و پرورش) با روش تحلیل محتوا به بررسی متون می پردازد با توجه به سخنان رهبرانقلاب اسلامی بهترین و برجسته ترین فکرها باید بنشینند برای آموزش و پرورش طراحی کنند، باید فلسفه آموزش و پرورش اسلامی واضح باشد و براساس این فلسفه افق آینده آموزش و پرورش کشور روشن باشد. معلوم باشد ما دنبال چه هستیم و کجا می‌خواهیم برویم و براساس آن خط کشی بشود، برنامه ریزی بشود و راهها مشخص بشود. ما به این احتیاج داریم، آموزش و پرورش باید از روزمرگی بیرون بیاید. این اساس حرف است. از طرفی امروزه نظام آموزش و پرورش بنا بر ضرورت تغییرات اجتماعی یکی از سازمان های پیچیده و بزرگ اجتماعی در هر کشور محسوب میشود. این سازمان که بارش و توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی پیوند ناگسستنی دارد. بتدریج حالت ساده و ابتدایی خود را از دست داده و به حالتی پیچیده در آمده است. عصر کنونی، عصری است که در آن هدف از آموزش و پرورش تنها انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید نیست بلکه رسالت آموزش و پرورش ایجاد تغییرات مطلوب در نگرشها، شناختها و در نهایت رفتار انسانهاست. در این عصر معلمان بیشترین نقش را در انتخاب و انتقال عناصر فرهنگی و دستاوردهای علمی و فنی و تجارب بشری به نسل نو خاسته به عهده دارند. علاوه بر نقش های هدایتی، حمایتی و تقویتی سازمان دادن فعالیت‌های یادگیری دانش آموزان و رشد هماهنگ ابعاد وجودی آنان نیز بر عهده معلمان است.

کلید واژه: نقش معلم - تربیت اسلامی - سند بنیادین آموزش و پرورش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه:

در وصف عالی ترین نوع کرامت پروردگار همان بس که خداوند از آن جهت به وصف (اکرمیت) و نامحدود بودن کرامتش، توصیف شد که علم و دانش را به بشر ارزانی داشته است، پیامبر اکرم (ص) مسلمانان را به دانش پژوهی و اندیشیدن و کسب مهارت و تخصص فرا خواند تا بر قدر و منزلت آنان بیفزاید و قرآن مجید نیز در تشویق به ایمان و دانش اندوزی فرموده است. خداوند مقام آن گروه از شما که ایمان آورده باشند و کسانی که به آنها دانش عطا گردیده رفیع می گرداند. بدون تردید در قرآن معلمی جلوه ای از قدرت لایزال الهی است. نخستین آیات قرآن که بر قلب مبارک پیغمبر اکرم (ص) نازل شد «اقرا باسم ربک الذی خلق، خلق الانسان من علق، اقراء و ربک الاکرم، الذی علم بالقلم، علم الانسان ما لم يعلم» (قرآن مجید، سوره علق: آیه ۱). «بخوان به نام پروردگارت که جهانیان را آفرید. انسان را از خون بسته سرشت، بخوان و پروردگارت کریمترین است همان که آموخت با قلم، آموخت به انسان آنچه را که نمی دانست»

آموزش و پرورش سنگ بنای آینده کشور است و شغل معلمی شریف و با عظمت است. امروزه کیفیت معلم به عنوان یکی از عوامل تعیین کننده کیفیت آموزش و پرورش قلمداد می شود. از مهمترین اهداف نظام آموزشی در هر جامعه ای حفظ عناصر و ارزش های اسلامی و فرهنگی است و این امر بدون تردید با تلاش معلمان محقق می گردد. تعلیم و تربیت یعنی آماده کردن فرد برای زندگی در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص است یقیناً در بحث از آموزش و پرورش زمانی که از تعلیم و تربیت سخنی به میان می آید فلسفه تربیت و مبانی تربیت تفکیک و جدا خواهد شد، چرا که فلسفه تربیت نه تنها وسیع تر از فلسفه سیاسی و اقتصادی، اجتماعی و دینی است، بلکه مجموعه و خلاصه آنهاست (گل صنم لو و همکاران، ۱۴۰۰).

به نظر می رسد که برای ارتقای منزلت اجتماعی معلمان یک راه اساسی و چندین راه فرعی وجود دارد. بدون شک راه اصلی توجه و اهمیت دادن به مسئله منابع انسان و اولویت دادن به مفهوم سرمایه انسانی و سرمایه گذاری در تعلیم و تربیت است. سرمایه انسانی یک مفهوم کاملاً اقتصادی است. در حقیقت خصوصیات کیفی انسان نوعی سرمایه است. زیرا این خصوصیات در پرتو آموزش، توانائی های انسان را توسعه می بخشد و می تواند به صورت منبع درآمدهای بیشتر، و یا رضایت خاطر فراوان تر در آینده در آید. چنین سرمایه ای «انسانی» است، چرا که جزئی از اجزاء انسان را تشکیل می دهد، با وی رشد می کند و با او از میان می رود. سرمایه انسانی به صورت کنونی در تاریخ اقتصادی ناشناخته مانده، زیرا در تقسیم بندی سه گانه عوامل تولید، جایی برای سرمایه انسانی در نظر گرفته نشده است (کشوری محبوب، ۱۴۰۲).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به طور کلی سرمایه انسانی به کیفیت انسان ها و کیفیت توانایی های فردی می پردازد . بدون تردید ، در صورتی که به منابع انسانی اهمیت داده شود و سرمایه گذاری در تعلیم و تربیت در میان سایر گزینه های سرمایه گذاری اولویت یابد . سیاست های کلان کشور تغییر می یابد ، نتایج کار معلمان برای جامعه توجیه می شود ، حساسیت نقش معلم در توسعه کشور و فن آوری به درستی تبیین می گردد ، فقر و محرومیت از زندگی معلمان دور می شود ، شیوه های جذب و تربیت معلم اصلاح می شود ، مدیریت آموزش و پرورش بهبود می یابد و در نتیجه ، منزلت اجتماعی معلمان ارتقاء می یابد . بدون تردید در فرایند تعلیم و تربیت بر اساس تقویت فرهنگ اسلامی ، برقراری رابطه انسانی با دانش آموزان و حفظ و تامین عزت نفس و احساس خود ارزشمندی آنان است . این امر استمرار فرهنگ اسلامی را در وجود دانش آموزان درونی می سازد و رفتارهای آنها مطابق با هنجارهای جامعه بروز و ظهور می یابد، اساساً فرهنگ فردی معلم چه نقشی در ایجاد و تقویت فرهنگ اسلامی در مدارس دارد؟

مبانی نظری:

رسالت و مسئولیت های معلم در تقابل فرهنگ بسیجی و فرهنگ اسلامی

فرهنگ و تفکر بسیجی ، پدیده مقدسی است که در نهاد مقدس بسیج و در مسیر تکوین آن در دوران انقلاب اسلامی ، جنگ تحمیلی و دوران سازندگی و بعد از آن شکل گرفته است . معلمین بسیجی، مجموعه ای متشکل از افرادی فرهیخته ، متخصص و متعهد هستند که از تجربه کافی در آموزش و پرورش برخوردارند . طبیعی است که از این جمع فرهیخته و توانمند انتظارات زیادی وجود داشته باشد.

مقابله با تهاجم فرهنگی

در ابتدای پیروزی انقلاب ، دشمن با این تحلیل که گردانندگان انقلاب به دلیل عدم برخورداری از تجربه لازم برای مدیریت کشور ، قادر به اداره جامعه نخواهند بود و الزاماً به عناصر شناخته شده و عمدتاً تربیت شده در غرب روی خواهند آورد ، دل به عناصر دست پرورده خوش کرده بودند . با کوتاه شدن دست عناصر وابسته به شرق و غرب از مدیریت انقلاب ، دشمنان همچون مار زخم خورده ای ، تهاجم نظامی را در مرزها آغاز کردند ، شکست تهاجم نظامی دشمن به بهای شهادت بسیاری از کارآمدترین نیروهای انقلاب بدست آمد . یاس دشمن از تهاجم فرهنگی با بروز آثار شکست تهاجم نظامی شکل گرفت . امروز بحث تهاجم فرهنگی که به تعبیر حضرت آیت الله خامنه ای به شبیه خون فرهنگی و در کلامی دیگر به ناتوی فرهنگی تبدیل شده است (عالیشوندی وهمکاران، ۱۴۰۲).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تحقق جنبش نرم افزاری: یکی از مهمترین رسالت ها و مسئولیت های معلمین بسیجی تلاش در جهت تحقق جنبش نرم افزاری است. عنصر محوری و هسته اصلی جنبش نرم افزاری، تولید دانش است. مقام معظم رهبری (مدظله العالی) تولید علم و نوآوری های علمی را هدف اصلی ایجاد جنبش نرم افزاری می خوانند و می فرمایند «در علم و تحقیق به ترجمه و فراگیری اکتفا نکنید و در مراکز علمی، تولید دانش را هدف اساسی خود قرار دهید (مسرور قهنویه وهمکاران، ۱۴۰۲).

اهداف سند چشم انداز توسعه

در سند چشم انداز توسعه، به ویژه در قانون برنامه چهارم توسعه مدیریت دانایی محور به عنوان راهبرد اساسی مورد تاکید قرار گرفته احراز مقام اول در منطقه پیش بینی شده است. تحقق این مهم در گرو تلاش و کوشش وافر همه اقشار جامعه به خصوص نظام آموزشی است و در این میان باید بر نقش معلمان و مربیان به خصوص معلمین بسیجی تاکید فراوان کرد. در سند چشم انداز توسعه بیست ساله، کشور با ادبیات زیر تعریف شده است. توسعه یافته، متناسب با مقتضیان فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تاکید بر: مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی، برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی، برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت قضایی، فعال و مسئولیت پذیر، ایثارگر، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری و .... (مولایی آرپناهی وهمکاران، ۱۴۰۲).

در جایگاه تعلیم و تربیت چه ارتباطی بین ویژگی های اخلاقی و اثربخشی معلم در تقویت فرهنگ اسلامی مدارس دارد؟ بدون شک معلم برای رسیدن به مقام والای معنوی و اخلاقی خویش باید رفتارش بر طبق موازین علمی و اخلاقی وی باشد. شرایط و صلاحیت هایی که فرد معلم به نحو احسن در خود نگه داشته و سرمایه های علمی و اندوخته های خویش را به نحو شایسته به دیگران ارائه دهد. اصولاً برای یک معلم به طور کلی ویژگی هایی مدنظر است تا بوسیله آن شایستگی احراز مقام تعلیم و تربیت را به نمایش بگذارد. کارگزاران حکومت باید بستری مناسب برای پرورش نیروهای پرهیزگار، راستگو، اهل فن و دارای تخصص در جامعه ایجاد کنند. جای گیری افراد متخصص در بدنه حکومت، تحقق خدمت رسانی به مردم، امکان پذیر خواهد بود (برازندگان وهمکاران، ۱۴۰۲).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اهداف سند تحول بنیادین

مراد از "تحول بنیادین در آموزش و پرورش" در این حرکت کم نظیر در تاریخ آموزش و پرورش فراهم آوردن زمینه تحول عمیق و ریشه ای ، همه جانبه ، نظام مند و سیستمی ، آینده نگر ، مبتنی بر آموزه های وحیانی و معارف اسلامی و متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی بوده است . این نگاه و باور ، الزاماتی را برای متصدیان و مجربان به وجود آورد که به اختصار به برخی از آن ها اشاره می شود :

پایندی کامل به معارف انسان ساز اسلام و مکتب تشییع

التزام به آرمان های انقلاب اسلامی ، دیدگاه های امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

رعایت اصول و معیارهای علمی و تدوین مدل مفهومی بومی

پژوهش محوری و انجام مطالعات بنیادی و استفاده از آخرین یافته علمی و پژوهشی

آینده نگری و بهره مندی از یافته های دانش آینده پژوهی

استفاده حداکثری از مشارکت معلمان ، مدیران و صاحب نظران حوزه و دانشگاه

واقعیت گرایی و توجه به اقتضائات و شرایط بومی و منطقه ای و نیز الزام های مدیریتی و اجرایی

بهره گیری آگاهانه از تجارب بشری با توجه به فرهنگ خودی و الزامات فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی

رعایت تقسیم کار ملی و توجه به فرصت ها و تهدیدهای بیرونی

مهندسی همزمان و کوتاه کردن زمان تولید و تدوین سند

بسط اندیشه تحول خواهی و تولد سند (نوری و لعلی، ۱۴۰۲).

کلیات سند تحول

در سند تحول اصطلاحات بکار گرفته شده به شرح ذیل تعریف می شود :

نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی :

نهادهی است اجتماعی و فرهنگی و سازمان یافته که به عنوان مهم ترین عامل انتقال ، بسط و اعتلای فرهنگ در جامعه اسلامی ایران ، مسئولیت آماده سازی دانش آموزان جهت تحقق مرتبه ای از حیات طیبه در همه ابعاد را بر عهده دارد که تحصیل آن مرتبه برای عموم افراد جامعه لازم یا شایسته باشد . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تعلیم و تربیت :

فرایندی تعالی جویانه ، تعاملی ، تدریجی ، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی که به منظور هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد ، زمینه های مناسب تکوین و تعالی پیوسته هویت ایشان را در راستای شکل گیری و پیشرفت جامعه صالح اسلامی فراهم می آورد .ساحت های مندرج در تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران (تعلیم و تربیت اعتقادی ، عبادی و اخلاقی ، تعلیم و تربیت زیبا شناختی و هنری ، تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه ای ، تعلیم و تربیت علمی و فناوری) می باشد(جعفری و رحیمی ، ۱۴۰۲).

نظام معیار اسلامی :

مبانی و ارزش های مبتنی بر دین اسلام ناب محمدی یا سازگار با آن ، مشتمل بر سلسله مراتبی از ارزش هاست که ناظر به همه ابعاد زندگی انسان است ، زیرا دین اسلام به همه ی عرصه های امور اجتماعی و فردی ، دنیوی و اخروی ، مادی و معنوی زندگی بشر پرداخته است (صادق زاده وهمکاران، ۱۴۰۲).

شایستگی های پایه :

مجموعه ای ترکیبی از صفات و توانمندی های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه های هویت (عقلانی ، عاطفی ، ارادی و عملی) و نیز تمام مولفه های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است ، که متریبان برای دست یابی به مراتب حیات طیبه جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل فردی و جمعی برای بهبود مستمر آن باید اینگونه صفات و توانمندی ها را «کسب» کنند . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۱) برآیند مجموعه ای از بینش ها ، باورها ، گرایش ها ، اعمال و صفات آدمی است . از اینرو ، نه تنها امری ثابت و از پیش تعیین شده نیست ، بلکه حاصل تلاش و توفیق شخص و تا حدودی متأثر از شرایط اجتماعی است . انسان ، موجودی است که می تواند با تکیه بر فطرت و استعداد های طبیعی خود و با استفاده از نیروی عقل و اختیار و اراده خویش ، به معرفت دست یابد . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۱)

جامعه اسلامی :

اجتماعی است که بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می شود نه بر روابط نژادی ، خویشاوندی یا قبیله ای و یا روابط انتزاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی - که رویکرد استخدامی داشته و متکی بر منفعت های یک طرف یا دو طرف قرارداد می باشند . در جامعه ی اسلامی که مظهر تحقق بعد از اجتماعی حیات طیبه به شمار می آید ، پیوندها خشونت آمیز (ناشی از ترس و تهدید و ارعاب) یا انتفاعی (ناشی از سودگرایی و استثمار یا استخدام دیگران) نیست بلکه ارتباط میان اعضای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جامعه به ارزش های انسانی و اخلاقی ، معرفت ، محبت و اطاعت از خدا (پیروی آگاهانه و اختیاری از نظام معیار دینی) معطوف است . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۱)

سنین لازم التعلیم :

سن تعلیم و تربیت رسمی ۵ سالگی است اما سن افراد لازم التعلیم (لازم التربیه) طبق قانون مشخص می شود . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۳)

حیات طیبه :

وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب ، بر اساس نظام معیار اسلامی (مبانی و ارزش های مقبول دین الهی) است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب الی الله خواهد شد . این گونه زندگانی مستلزم ارتباط آگاهانه و اختیاری با حقیقت هستی و تشدید رابطه ی با او در همه شئون فردی و اجتماعی زندگی است که باید بر اساس انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه ی نظام معیار مناسب با دین اسلام باشد . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۳)

چشم انداز :

معرف وضع مطلوب دست یافتنی است که با الهام از وضعیت آرمانی انعکاس یافته در رهنامه تعلیم و تربیت رسمی عمومی و تحت تاثیر چالش ها ترسیم شده است . استنادات این چشم انداز مؤید فرایندی است که به این تصویر از وضع مطلوب دست یافتنی معنا می بخشد . (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۴)

نظام دوری :

نظام دوری عبارت است از همراهی معلم با دانش آموزان در چند پایه تحصیلی (سند تحول بنیادین ، ۱۳۹۰ : ۱۴)

تربیت نیروهای متعهد و متخصص

از جمله مصادیق بارز خدمت به مردم ، پرورش نیروهای متعهد و متخصص است که این مهم بر دوش مسئولین می باشد . کارگزاران حکومت باید بستری مناسب برای پرورش نیروهای متعهد و متخصص در جامعه ایجاد کنند و زمینه پیشرفت و کار و فعالیت را برایشان مهیا نمایند تا جامعه در هیچ برهه ای از زمانه از لحاظ نیروهای متعهد و متخصص دچار کمبود نباشد . این امر تحقق نمی یابد مگر در یک مشارکت محلی و ملی در پیشبرد نهضت خدمت رسانی به مردم . پرورش افکار نو و ایده های نو که به بروز خلاقیت ها و استعداد های گوناگون در جامعه منجر می گردد ، مستلزم شناخت ژرف اندیش از نیروهای متعهد و متخصص که خود خواهان یک جامعه قانونمند هستند میسر می گردد . یقیناً در جامعه توسعه یافته ، انسان ، ارزش و مقام انسانی خود را باز می یابد (موحدی راد وهمکاران، ۱۴۰۱).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه گیری:

برای تحقق اهداف و برنامه های سند ملی آموزش و پرورش در افق چشم انداز، سیاست گذاری، برنامه ریزی و نظارت بر فرایند تحول بنیادین در دو سطح به شرح زیر صورت می پذیرد.

بخش اول: سیاست گذاری، نظارت و ارزیابی در سطح کلان

سیاست گذاری و تصمیم گیری کلان و نیز ارزیابی و نظارت راهبردی فرایند تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر پایه این سند بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی میباشد.

بخش دوم: برنامه ریزی و نظام اجرایی

الف) شورای عالی آموزش و پرورش با استفاده از همه طرفیت وزارت آموزش و پرورش و سایر نهادها و امکانات کشور مسئولیت بررسی، تصویب و ابلاغ سیاستهای اجرایی، طراحی سازکار تحقق اهداف، اصلاح ساختارها و فرایندهای مربوط، به روز آوری و ترمیم، هماهنگی و انسجام در سیاستها، برنامه ها و نظارت بر حسن اجرای برنامه های تحول راهبردی را بر عهده دارد و گزارش پیشرفت اجرای سند و چگونگی عملکرد وزارت آموزش و پرورش را به صورت سالانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می دهد.

ب) وزارت آموزش و پرورش مسئولیت نهادینه سازی و اجرای سند ملی آموزش و پرورش (شامل بنیادهای نظری و سند تحول راهبردی و طراحی و تدوین برنامه های اجرایی سند تحول راهبردی را برعهده دارد و حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تصویب این سند، برنامه های خود به ویژه برنامه های زیر نظامهای اصلی را به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می رساند.

ج) وزارت آموزش و پرورش موظف است با تربیت، به کارگیری و سازماندهی نیروهای توانمند و واجد شرایط، تأمین و بسیج امکانات و منابع، تدوین برنامه های اجرایی کوتاه مدت و میان مدت در سطح ملی و استانی، اصلاح قوانین و مقررات، و جلب مشارکت و همکاری سایر دستگاهها و نهادها اقدامات الزم برای تحقق مفاد سند را معمول دارد.

د) تمام دستگاهها و نهادها، به ویژه رسانه ملی، موظفند در چارچوب این سند، همکاری الزم با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی را برای تحقق اهداف تحول بنیادین آموزش و پرورش معمول دارند. گزارش نحوه و میزان همکاری دستگاهها به صورت سالانه توسط وزیر آموزش و پرورش به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه خواهد شد.

بخش سوم: نحوه ترمیم و بروزرسانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

فرایند ترمیم سند تحول بنیادین آموزش و پرورش رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران در افق چشم انداز در بازدههای زمانی پنجساله از تاریخ تصویب آن و مطابق با بنیادهای نظری سند ملی فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، فلسفه تعلیم و تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران، رهنامه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران (پس از تصویب شورای عالی آموزش و پرورش به تصویب نهایی شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد رسید).

راه های تناسب و سازگاری معلمان و دانش آموزان در تحقق فرهنگ اسلامی

هر جامعه ای دارای فرهنگی خاص خود است که در عین حال حاوی محتوای ادراکی یعنی هوشیاری ها و همچنین هنجارها ، ارزش ها ، نظرها و مفاهیم مربوط به تکوین و حیات افراد است . زندگی امروزی بشر حاصل تلاش های چند دهه هزار سال گذشتگان در طول تاریخ می باشد و اجزا و عناصر فرهنگی ما را وادار به فعالیت هایی می کند که در جهت تامین نیازهای فردی و جمعی بوده و از طرفی گریزی از مفاهیم فرهنگی جامعه نداشته باشد بدون تردید نقش ها با رشد تغییر می کند ، نقش دانش آموز و معلم نیز در این مجموعه دچار تغییراتی خواهد شد . موقعیت معلم و موقعیت دانش آموز با توجه به نقش آنها در نظام آموزشی مکمل یکدیگر است ، زیرا با یکدیگر ارتباط دارند ، یکدیگر را تقویت می کنند و به هم وابسته هستند.

آنچه که می توان استنباط نمود اینست که کمال انسان در نظام تعلیم و تربیت اسلامی رسیدن به قرب الهی است . این هدف غایی به اهداف اعتقادی ، اخلاقی و علمی و آموزشی و ... مرتبط است . تعیین نقش و جایگاه معلم در این مرتبه جلوه ای از قدرت لایزال الهی است خداوند نخستین معلم است و شغل معلمی شریف و با عظمت است . کیفیت معلم امروز به عنوان یکی از عوامل تعیین کننده کیفیت آموزش و پرورش قلمداد می شود و از مهمترین اهداف نظام آموزشی در هر جامعه ای حفظ عناصر و ارزش های اسلامی و فرهنگی است و این امر بدون تردید در هر برهه از زمانی با تلاش معلمان محقق می گردد . معلم نباید فراموش کند کارگزاری روحانی و ملزم به رعایت تعامل و ارتباطی منطقی با دانش آموزان است . حفظ و تامین عزت نفس و احساس خود ارزشمندی آنان که رعایت اصول اسلامی ، دینی و فرهنگی را سرلوحه کار خویش قرار دهد . بدون تردید معلم با تفکر بسیجی گونه خویش می تواند رفتار اجتماعی نیکو را با تاکید بر نقش حساس و تاثیرگذارشان در جامعه اسلامی ما به منصف ظهور برسانند.

امید است متولیان امر تعلیم و تربیت در کشور ما به اهمیت موضوع توجه لازم و کافی داشته باشند و با تقویت نهادهای تربیت معلم، معلمان ورزیده ، با دانش و متدین تحویل مکاتب دهند و معلمان عزیز هم به خطیر بودن مسئولیت شان ملتفت باشند و آن گونه که باید ایفای نقش کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

منابع:

- قرآن مجید
- برازندگان، پریان؛ صفائی، شکیلا؛ صادقی، حمیده (۱۴۰۲) صلاحیت‌های حرفه‌ای و یادگیری آموزشی در معلمان ابتدایی با تحول تکیه بر مبانی سند بنیادین، آفاق علوم انسانی، ۱۳(۷۶)، صص ۴۱-۵۳
- جعفری، مژگان؛ رحیمی، لیلیا (۱۴۰۲) بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای و تخصصی معلمان مقطع ابتدایی با تکیه بر سند تحول بنیادین، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۱۴(۴۶)، صص ۲۰۱-۲۱۴
- صادق زاده، محمد؛ صائینی، محمد حسین؛ مرادی زنجانی، حسین؛ ادریسی، فرهاد (۱۴۰۲) بررسی میزان بهره‌گیری از جهت‌گیری‌های تربیتی و اخلاقی نهج‌البلاغه در ساحت تربیت اعتقادی عبادی و اخلاقی سند تحول بنیادین، پژوهش‌های اخلاقی، ۱۸(۵۳)، صص ۱۳۵-۱۵۲
- عالیشوندی، فاطمه؛ چلبی، علی؛ نایی، هادی (۱۴۰۲) آموزش، سند تحول بنیادین، کارآفرینی، حل مساله در مدارس با تکیه بر سند تحول بنیادین، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۱۰(۵۷)، صص ۱۲۵-۱۳۴
- کشوری محبوب، فاطمه (۱۴۰۲) بررسی بهره‌وری و ارتقا در آموزش و پرورش همگام با نظام‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین، پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۱۶(۶۲)، صص ۱۹۹-۲۱۴
- گل‌صنم‌لو، محمد، نعیمی، ابراهیم، خورسندی طاسکوه، علی، شریعتی، سید صدرالدین. (۱۴۰۰). طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. مطالعات راهبردی بسیج، ۲۴(۹۰) صص ۱۷۹-۲۲۲.
- مسرور قهنویه، زهرا؛ حسینی گیگاسری، اکرم السادات؛ نادی، مهدی (۱۴۰۲) شیوه‌های ارتباط موثر خانواده با مدرسه بر مبنای سند تحول بنیادین، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۱۱(۵۶)، صص ۲۲۷-۲۳۷
- مولایی آرپناهی، فاطمه؛ ترکاشوند، سجاد؛ سلمانی، اسحاق (۱۴۰۲) راهکارهای تحول و پویایی در مدارس و نظام آموزش و پرورش، مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۱۰(۱۰) صص ۴۱۹-۴۲۵
- نوری، منیره؛ لعلی، محسن (۱۴۰۲) بررسی نقش و جایگاه معلمان در بهبود و اجرای طرح ساحت‌های شش‌گانه در سند تحول بنیادین، پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۱۴(۶۱)، صص ۲۹۷-۳۱۰

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- موحدی راد، سلیمان؛ سرمدی، محمدرضا؛ فرج الهی، مهران (۱۴۰۱) مقدمه ای برای تدوین الگوی تربیت فضیلت مندانه بر مبنای سند تحول بنیادین، اخلاق و حیانی، (۲۵)، ۲۸، صص ۱-۲۷